

KS. JERZY ADAMCZYK
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
ORCID 0000-0003-1415-7378

KAROLINA MAZUR
Uniwersytet Papieski Jana Pawła II
ORCID 0000-0001-8551-9239

PROBOSZCZ A PARAFIALNA RADA DUSZPASTERSKA

Treść: Wstęp. – 1. Instytucja parafialnej rady duszpasterskiej – 2. Pozycja proboszcza względem parafialnej rady duszpasterskiej – 3. Czy proboszcz może rozstrzygać parafialną radę duszpasterską? – Podsumowanie

Wstęp

W adhortacji apostolskiej *Christifideles laici* Jan Paweł II z naciskiem podkreślił, że „Postulat Soboru dotyczący «wspólnego» omawiania i rozwiązywania problemów duszpasterskich winien być odpowiednio i systematycznie realizowany poprzez coraz szersze, mocniejsze i zdecydowane dowartościowanie parafialnych rad duszpasterskich”¹. Uznanie dla tych rad, jak podkreślił papież, było odpowiedzią na propozycję złożoną przez Ojców na Synodzie w 1987 r.

Według optyki soborowej, parafia jest „określoną częścią diecezji”², która „w pewien sposób przedstawia widzialny Kościół ustanowiony

¹ JAN PAWEŁ II, *Christifideles laici*, n. 27. (Dalej: *Christifideles laici*, n.). Odtąd na oznaczenie *parafialnych rad duszpasterskich* stosuje się skrót: PRD.

² SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Christus Dominus*, n. 30. (Dalej: *Christus Dominus*, n.).

na całej ziemi”³. Zgodnie z kan. 515 § 1 KPK parafia jest „określoną wspólnotą wiernych, utworzoną na sposób stały w Kościele partykularnym, nad którą pasterską pieczę, pod władzą biskupa diecezjalnego, powierza się proboszczowi jako jej własnemu pasterzowi”. Jan Paweł II podkreślił, że „Parafia jest niejako ostatecznym umiejscowieniem Kościoła, a poniekąd samym Kościołem zamieszkującym pośród swych synów i córek”⁴. Odwołując się do eklezjologii komunii, należy stwierdzić, że tak, jak cały Kościół, tak i parafia winna się nieustannie odnawiać. Odnowa parafii wiąże się, co jest ważne, z zaangażowanym udziałem osób świeckich w jej życiu i realizowanym przez nich apostołstwem wspólnotowym. Potrzebna jest do tego ścisła współpraca wiernych świeckich z kapłanami, z którymi mają oni rozmawiać i rozwiązywać problemy własne i świata⁵.

Problem tworzenia PRD podjął KPK z 1983 r., który zaleca, aby, jeśli jest to pożyteczne, po zasięgnięciu opinii rady kapłańskiej przez biskupa diecezjalnego w każdej parafii ustanowić radę duszpasterską, której przewodniczącym ma być proboszcz, a członkami wierni wraz z tymi, którzy z urzędu uczestniczą w trosce duszpasterskiej o parafię⁶. Ramowe dyspozycje KPK zostały uszczegółowione w adhortacji apostołskiej *Christifideles laici*, wyprowadzając praktyczne wnioski z eklezjologicznej koncepcji Kościoła jako komunii. Podkreślono w niej, że wspólnotowość życia parafialnego domaga się coraz szerszego, mocniejszego i zdecydowanego dowartościowania rad duszpasterskich⁷.

Przedmiotem niniejszego przedłożenia będzie kwestia relacji proboszcza do PRD. Powstaje w związku z tym pytanie, jak przedstawia się zagadnienie instytucji parafialnej rady duszpasterskiej, jakie zadania ma proboszcz w zakresie sposobu powoływania rad,

³ SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Sacrosanctum Concilium*, n. 42.

⁴ *Christifideles laici*, n. 26.

⁵ T. WIELEBSKI, *Diecezjalne i parafialne struktury komunijne w Polsce*, Teologia Praktyczna 13(2012), s. 6.

⁶ KPK, kan. 536.

⁷ *Christifideles laici*, n. 27; T. WIELEBSKI, dz. cyt., s. 61.

ich struktury, zadań i kompetencji oraz jej działalności. Podejmie także próbę odpowiedzi na ważne, praktyczne pytanie: czy proboszcz może rozwiązać PRD? Niniejszy artykuł stanowi próbę odpowiedzi na przedstawione pytania-problemy.

1. Instytucja parafialnej rady duszpasterskiej

Parafialna rada duszpasterska jest zalecaną strukturą konsultacyjną w Kościele, zaangażowaną w działalność duszpasterską w parafii⁸. Składa się z reprezentatywnego grona wiernych i musi obejmować proboszcza. PRD jest współodpowiedzialna za budowanie parafii jako tętniącej życiem wspólnoty chrześcijańskiej, która promuje ewangeliczne wartości miłości, sprawiedliwości i pokoju. Jest to ciało doradcze pasterzy, którzy aktywnie poszukują inspiracji Ducha Św. i kierują się nauczaniem, prawami i zaleceniami Kościoła powszechnego i partykularnego⁹.

Sobór Watykański II nie zainicjował wyraźnie PRD. Niektóre teksty soborowe przewidują jednak ich istnienie, ich użyteczność oraz określają indywidualne postawy i zbiorowe sposoby działania ich członków¹⁰. Oficjalnie na temat PRD wypowiedział się jednak dopiero List Okólny Kongregacji d/s Duchowieństwa z 1973 r.¹¹, który dotyczył diecezjalnych rad duszpasterskich, wyraźnie zalecanych w *Christus Dominus* nr 27. Ważny w tym tekście dla omawianego tu tematu jest

⁸ Instrukcja *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej* nazywa PRD „instytucją współodpowiedzialności kościelnej”. Kongregacja ds. duchowieństwa, Instrukcja *Nawrócenie duszpasterskie*, n. 10, (Dalej: *Nawrócenie duszpasterskie*, ..., n.).

⁹ J. FERGUSON, *What Is a Parish Pastoral Council?*, *The Furrow* 56(2005), nr 1, s. 19.

¹⁰ Chodzi głównie o: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Lumen gentium*, n. 30, 37, *Christus Dominus*, n. 27 (ten numer jest źródłem kan. 536 § 1), *Apostolicam Actuositatem*, n. 26; E. MIRAGOLI, *Il Consiglio pastorale parrocchiale: novità istituzionale?*, *Quaderni di diritto ecclesiale* 1(1988), nr 1, s. 15, A. BORRAS, *Petite apologie du Conseil pastoral de paroisse*, *Nouvelle Revue Théologique* 114(1992), nr 3, s. 372-375; L. ROJOWSKI, *I consigli pastorali parrocchiali: dal Concilio Vaticano II alle sue attuazioni*, Roma, 2001, s. 171-173.

¹¹ SACRA CONGREGAZIONE PER IL CLERO, Lettera circolare *Omnes christifideles*. Numery 6-12 tego dokumentu są autentycznym źródłem kan. 536 § 1.

jednak punkt 12 *Listu okólnego*, w którym zapisano: „Członkowie zgromadzenia plenarnego, biorąc pod uwagę diecezjalny charakter rady duszpasterskiej, uznali, że nic nie stoi na przeszkodzie, aby rady o takim samym charakterze i funkcji, parafialne lub rejonowe, były ustanawiane na terenie diecezji”¹².

Bardziej decydujące jest jednak Dyrektorium duszpasterskie biskupów z 1973 r.¹³, w którym znajdują się dwa odniesienia do PRD. Nr 179 stwierdza: „Z punktu widzenia skuteczności struktur troski o dusze (...) biskup uzna za optymalną taką formę parafii [...], w której świeccy uczestniczą, zgodnie ze swoim urzędem, w parafialnej radzie duszpasterskiej”, natomiast nr 204 zawiera zapis: „Aby działalność rady (duszpasterskiej diecezjalnej JA) była bardziej skuteczna, biskup może postanowić, aby w poszczególnych parafiach, jeśli wymaga tego dobro wiernych, zostały utworzone parafialne rady duszpasterskie, pośród innych koniecznych dzieł apostołatu”¹⁴.

Przytoczone teksty są ważne, gdyż ustanawiają one paralelę między diecezjalną radą duszpasterską a parafialną radą duszpasterską, o której mówi się, że ma taką samą naturę i funkcję jak ta pierwsza¹⁵. Instytucja PRD, do której do tej pory brakowało precyzyjnych wskazań, znalazła swój model odniesienia w diecezjalnej radzie duszpasterskiej. I nawet po promulgacji nowego Kodeksu, który włącza do niego PRD, ale nie konkretyzuje jej we wszystkich elementach, uprawnione jest odwoływanie się do ustawodawstwa tyżącego się Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej i znajdowanie w nim inspiracji

¹² E. MIRAGOLI, dz. cyt., s. 16; A. BORRAS, dz. cyt., s. 377.

¹³ SACRA CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, Normæ, Directorium de pastoralibus ministerio Episcoporum *Ecclesiae imago*. Numery 6-12 oraz 179 i 204 tego dokumentu są autentycznym źródłem kan. 536 § 1.

¹⁴ L. ROJOWSKI, dz. cyt., s. 175-176; A. BORRAS, dz. cyt., s. 377.

¹⁵ „Prawo kanoniczne przewiduje, że biskup diecezjalny według swego uznania i po zasięgnięciu opinii rady kapłańskiej może ustanowić na wzór diecezjalnej rady duszpasterskiej także duszpasterską radę parafialną”. Congregazione per il Clero, Istruzione *Il presbitero, pastore e guida della comunità parrocchiale* (4.08.2002), nr 26, Bologna 2002, Tekst polski: Instrukcja *Kapłan, pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej*, Poznań 2002, (Dalej: *Kapłan, pasterz, ...*, n.).

i konkretnych odniesień. Samo prawo w kan. 19 przewiduje między innymi odwołanie się do przepisów wydanych *in similibus* w celu uregulowania sytuacji, w których nie ma precyzyjnej normy prawnej. A wyżej wymienione teksty i przepisy kodeksowe regulujące instytucję diecezjalnej rady duszpasterskiej wydają się właśnie umożliwiać taką korelację¹⁶.

Normy kodeksowe dotyczące parafialnej rady duszpasterskiej, która jest wyrazem aktywnego udziału wiernych w realizacji misji Kościoła w świecie¹⁷, znajdują się w kan. 536. Normy te dotyczą: obligatoryjności tego typu rady w parafiach na terenie określonej diecezji, jej struktury, zadań, pozycji proboszcza w stosunku do rady oraz jej natury.

Po przywołanych wyżej dokumentach rzymskich nie wydano innych wytycznych dotyczących się PRD. Dopiero KPK z 1983 r. w kan. 536 § 1 stwierdza, że jeżeli zdaniem biskupa diecezjalnego, po zasięgnięciu opinii rady kapłańskiej, byłoby to pożyteczne, należy w każdej parafii ustanowić radę duszpasterską, której powinien przewodniczyć proboszcz. Decyzję w sprawie obowiązku ustanowienia w każdej parafii rady duszpasterskiej na terenie diecezji ustawodawca kodeksowy pozostawia biskupowi diecezjalnemu. Ustanowienie tego typu rad w parafiach określonej diecezji na mocy prawa powszechnego ma charakter fakultatywny, natomiast może mieć walor obligatoryjny z prawa partykularnego. Norma kompetencyjna upoważniająca biskupa do ustanowienia rad parafialnych w diecezji zawiera klauzulę: „jeśli zdaniem biskupa diecezjalnego, po zasięgnięciu opinii rady kapłańskiej, byłoby to pożyteczne”. A zatem osąd o tym, czy ustanowienie rad parafialnych będzie pożyteczne, podejmuje biskup, biorąc pod uwagę konkretne okoliczności wskazujące na to, iż rady

¹⁶ E. MIRAGOLI, dz. cyt., s. 16-17; A. SÁNCHEZ-GIL, *Comentario al cán. 536*, w: *Comentario exegético al Código de Derecho Canónico*, red. A. Marzoa, J. Miras, R. Rodríguez-Ocaña, vol. 1, t. 1, wyd. 3, Pamplona 2002, s. 1287; J. DÍAZ-MORENO, *Los consejos pastorales y su regulación canonical*, *Revista Española de Derecho Canónico* 41(1985), s. 177.

¹⁷ Kan. 212 § 3.

te mogą efektywnie wspomagać proboszcza w realizacji zadań duszpasterskich. Takie stanowisko jest wyrazem poszanowania autonomii ustawodawcy Kościoła partykularnego przez prawo powszechne. Biskup diecezjalny ma więc obowiązek wydania przepisów nakazujących ustanowienie PRD w każdej parafii swej diecezji wtedy, gdy z obiektywnych okoliczności wynika, iż ustanowienie jej będzie „pożyteczne”. Osąd o tym, czy jej istnienie będzie pożyteczne, należy do biskupa diecezjalnego. Jednak przed podjęciem decyzji w tej sprawie biskup jest zobligowany do wysłuchania opinii rady kapłańskiej. Ustanowienie parafialnej rady duszpasterskiej ma więc charakter obowiązkowy tylko w tej diecezji, w której jej własny biskup tak postanowił w formie aktu normatywnego (w dekrecie lub w statutach synodu). Tak zatem obligatoryjny charakter parafialnej rady duszpasterskiej może mieć podstawę w woli ustawodawcy diecezjalnego¹⁸. Podobnie przypomina instrukcja *Kapłan, pasterz i przewodnik wspólnoty parafialnej*: „Prawo kanoniczne przewiduje, że biskup diecezjalny według swego uznania i po zasięgnięciu opinii rady kapłańskiej może ustanowić na wzór diecezjalnej rady duszpasterskiej także duszpasterską radę parafialną”¹⁹.

Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores” jest jednak bardziej za istnieniem PRD, gdyż stwierdza: „biskup niech zadba o właściwe unormowanie działalności parafialnej szczególnie w odniesieniu do następujących aspektów: parafialna rada duszpasterska – jej obecność jest pożądana w każdej parafii, o ile z powodu zbyt małej liczby mieszkańców nie zaleca, się czegoś innego. Biskup oceni, po zasięgnięciu opinii Rady kapłańskiej, czy wszystkie parafie winny być zobligowane do posiadania Rady duszpasterskiej,

¹⁸ J. KRUKOWSKI, *Komentarz do kan. 536*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*. T. III. 2. Ks. IV. Uświęcające zadanie Kościoła, red. J. Krukowski, Poznań 2005, s. 444-445.

¹⁹ *Kapłan, pasterz, ...*, n. 26; CONGREGATIO PRO CLERICIS, *Directorium pro ministerio et vita diaconorum permanentium Diaconatus originem*, n. 1, (Dalej: *Diaconatus originem, ...*, n. 41).

czy tylko te najliczniejsze²⁰. Wydaje się, że przywołana instrukcja, mająca charakter prawnie wiążący²¹, wyjaśniając kan. 536 § 1 KPK obliguje biskupa, by przynajmniej większe parafie posiadały własne PRD, po konsultacji z radą kapłańską. José Díaz-Moreno zauważa, że ze strony biskupa diecezjalnego ustanowienie parafialnej rady duszpasterskiej jest z pewnością fakultatywne, ale w tym przypadku tekst prawny kan. 536 § 1 przyjmuje formę imperatywną, chociaż uwarunkowaną dwoma elementami wyraźnie wskazanymi: 1. że jest wskazane, pożyteczne, aby PRD ustanowić; 2. aby biskup wysłuchał opinii rady kapłańskiej. Należy zauważyć, że pierwszy element warunkujący powstanie PRD: „byłoby to pożyteczne”²² nie jest równoznaczny z wyrazem „konieczny”, ani „bardzo użyteczny lub dogodny”, ale zgodnie z obiektywnym znaczeniem użytego wyrażenia: „byłoby to pożyteczne” wystarczy, aby powołanie PRD było korzystne, użyteczne²³. Stąd *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores”* zobowiązuje biskupa diecezjalnego, by przynajmniej w większych parafiach istniały PRD, po konsultacji z radą kapłańską, gdyż istnienie tych rad jest nie tyle konieczne, co użyteczne, a więc nie z konieczności, ale z pożytku. Nie jest to kwestia, czy PRD winny istnieć, gdyż powinni istnieć, chodzi tylko, czy winny być we wszystkich

²⁰ CONGREGATIO PRO EPISCOPIS, *Direttorio per il ministero pastorale dei vescovi „Apostolorum Successores”* (22.02.2004), nr 211, Città del Vaticano 2004, Tekst polski: KONGREGACJA DO SPRAW BISKUPÓW, *Dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores”*, Kielce 2005, (Dalej: AS, ..., n.); L. ROJOWSKI, dz. cyt., s. 180.

²¹ „Zasadnicze źródła niniejszego Dyrektorium stanowią dokumenty Soboru Watykańskiego II i dokumenty papieskie opublikowane w minionych latach oraz Kodeks Prawa Kanonicznego promulgowany w 1983 roku. (...) Jest oczywiste, że to, co zostało zawarte w tym Dyrektorium, co zostało zaczerpnięte z dyscypliny Kościoła, zachowuje tę samą wartość, jaką posiada w źródłach, z których pochodzi”. AS, Wprowadzenie.

²² Wersja łacińska KPK w kan. 536 zawiera frazę: „Si, de iudicio Episcopi dioecesanī, audito consilio presbyterali, opportunum sit” (podkreślenie JA). A. JOUGAN, *Słownik kościelny łacińsko-polski*, Warszawa 1992, na s. 468 podaje: „opportunus” to: wygodny, odpowiedni, dogodny, użyteczny, korzystny.

²³ *Los consejos pastorales y su regulación canonical*, dz. cyt., s. 176.

parafiach. Podobnie stwierdza instrukcja *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej*: „obowiązujące ustawodawstwo kanoniczne pozostawia biskupowi diecezjalnemu ocenę dotyczącą erygowania w parafiach Parafialnej rady duszpasterskiej, co jednak można zwykle uznać za szczególnie zalecane (pokreślenie JA), jak przypomniał nam papież Franciszek: „Jakże konieczne są rady duszpasterskie! Biskup nie może prowadzić diecezji bez rad duszpasterskich. Proboszcz nie może prowadzić parafii bez rady duszpasterskiej”²⁴. Jednak dalej instrukcja *Nawrócenie duszpasterskie* dodaje: „Elastyczność tego przepisu pozwala jednak na adaptacje uznane za właściwe w konkretnych okolicznościach, jak na przykład, gdy kilka parafii jest powierzonych jednemu proboszczowi, lub w sytuacji jednostek duszpasterskich: w takich przypadkach można ustanowić jedną Radę duszpasterską dla kilku parafii”²⁵.

Warto zauważyć, że biskup diecezjalny nie jest zobowiązany do stosowania się do opinii rady kapłańskiej w sprawie powołania w diecezji PRD, lecz ma jedynie obowiązek wysłuchania jej, chociaż nie powinien odstępować od jej zdania, zwłaszcza jeśli jest ono jednoznaczne „bez przesądzającego powodu – przez siebie ocenianego”²⁶. Należy dodać, że zgodnie z kan. 536 § 1 po wysłuchaniu rady prezbiterów, biskup diecezjalny może nakazać ustanowienie rady duszpasterskiej w każdej parafii. Jeśli nie wyda takiego polecenia, PRD nie jest obowiązkowa. Niemniej jednak, może ona zostać ustanowiona w poszczególnych parafiach według uznania proboszcza²⁷.

Według kan. 536 § 1 w skład PRD wchodzi dwie kategorie osób: 1. proboszcz; 2. członkowie, którymi są „wierni” wraz z tymi, „którzy z urzędu uczestniczą w trosce o parafię i wspomagają proboszcza w ożywianiu pracy duszpasterskiej”²⁸.

²⁴ *Nawrócenie duszpasterskie*, ..., n. 108.

²⁵ Tamże.

²⁶ Kan. 127 § 2, nr 2.

²⁷ J. RENKEN, *Commentary on canon 536*, w: *New Commentary on the Code of Canon Law*, red. J. Beal. New York 2000, s. 710.

²⁸ Wierni ci powinni pozostawać w pełnej wspólnotocie z Kościołem katolickim. Por. kan. 512 § 1 i odznaczać się niezachwianą wiarą, dobrymi obyczajami i roztropnością.

Tak więc członkowie rady reprezentują dwie kategorie: 1. wiernych chrześcijan; 2. tych, którzy mają udział w pracy pastoralnej w parafii na mocy urzędu. Kodeks nie określa kryteriów, jakimi należy się posłużyć w powoływaniu członków rady duszpasterskiej spośród wiernych, którzy z urzędu nie uczestniczą w trosce o parafię, czyli pozostawia to do uregulowania prawodawcy partykularnemu; mogą więc być powoływani zarówno w drodze nominacji, jak i z wyboru.

Gdy zaś chodzi o tych członków, „którzy wchodzi w skład rady parafialnej z urzędu”, tzn. z racji sprawowania stałego zajęcia dającego jakiś udział w misji Kościoła²⁹ w parafii, to należy do nich zaliczyć duchownych, członków instytutów życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego, którzy prowadzą działalność duszpasterską (np. nauczanie) w parafii oraz świeckich. Gdy chodzi o duchownych, to z urzędu w jej skład wchodzi: wikariusze parafialni, rektorzy kościołów i kapelani³⁰, a także diakoni stali³¹; a gdy chodzi o osoby świeckie, to nie ulega wątpliwości, że należy do nich zaliczyć katechetów nauczających religii w szkołach na terenie parafii na mocy misji kanonicznej, czy doradczyńce poradni rodzinnych, czy świeckich, którzy na podstawie kan. 230 § 1 otrzymali posługę świecką do pełnienia jej w parafii³². Przepisy diecezjalne mogą określać jeszcze innych członków PRD.

Oдноśnie do natury PRD, kan. 536 § 2 stanowi, iż: 1. rada duszpasterska ma jedynie głos doradczy; 2. kieruje się normami określonymi

Kan. 512 § 3, kan. 228 § 2; CONGREGATIO PRO CLERICIS, *Instructio de quibusdam quaestionibus circa fidelium laicorum cooperationem sacerdotum ministerium spectantem Ecclesia de mysterio*, (15 agosto 1997), art. 5 § 2, AAS 89 (1997), 852-877, (Dalej: EM, ..., art.).

²⁹ Kan. 145.

³⁰ Kan. 556-563; 572.

³¹ „Jeżeli biskup zdecydował o ustanowieniu rad duszpasterskich, to diakoni, którzy uczestniczą w życiu duszpasterskim parafii, zostają jej członkami z urzędu”. *Diaconatus originem*, ..., n. 41.

³² J. KRUKOWSKI, dz. cyt., s. 445; J. DÍAZ-MORENO, dz. cyt., s. 176-177.

przez biskupa diecezjalnego³³. Choć proboszcz nie ma ścisłego obowiązku, aby podejmować decyzję zgodnie z opinią większości członków PRD, ale tam, gdzie taka rada została ustanowiona, jest on zobowiązany do jej zwoływania i roztropnego korzystania z jej pomocy, wszak PRD „świadczy pomoc w ożywianiu działalności duszpasterskiej”³⁴. Opinie wyrażone przez radę stanowią dla niego doniosłą pomoc w rozeznaniu potrzeb duszpasterskich i podejmowaniu decyzji wiążących, dotyczących pracy pastoralnej w parafii. Rada ta powinna wspomagać proboszcza w takich sprawach, jak: organizowanie różnych form duszpasterstwa w parafii (np. animacja liturgiczna nabożeństw) i różnych grup duszpasterstwa specjalistycznego, organizowanie działalności wychowawczej dzieci i młodzieży, działalności ekumenicznej, charytatywnej i ewangelizacyjnej³⁵. PRD jest więc instytucjonalnym instrumentem współpracy wiernych w promowaniu działalności duszpasterskiej. Jest ona zatem odpowiednim narzędziem komunii z proboszczem i innymi osobami, które przez swój urząd uczestniczą w duszpasterstwie parafialnym³⁶. Instrukcja *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej* przypomina „słowa Pawła VI, zgodnie z którymi «zadaniem Rady duszpasterskiej jest studiowanie, badanie wszystkiego co dotyczy działalności duszpasterskiej, a zatem proponowanie praktycznych wniosków w celu promowania zgodności życia i działania Ludu Bożego z Ewangelią», mając świadomość, jak przypomniał papież Franciszek, że celem tej

³³ Odnosnie do głosu doradczego PRD w stosunku do proboszcza, będącego jej przewodniczącym. Zob. J. KRUKOWSKI, dz. cyt., s. 445-446. „Rady duszpasterskie, (...) parafialne, (...), których członkami są także wierni nie wyświęceni, posiadają jedynie głos doradczy i nie mogą w żaden sposób stać się instytucjami podejmującymi wiążące decyzje”. EM, art. 5 § 2.

³⁴ Kan. 536 § 1. Diecezjalna rada duszpasterska, której analogią jest PRD „ma za zadanie badać i oceniać to wszystko, co wiąże się z działalnością duszpasterską w diecezji, oraz przedkładać wynikające z tego wnioski praktyczne”. Kan. 511.

³⁵ J. KRUKOWSKI, dz. cyt., s. 446.

³⁶ A. SÁNCHEZ-GIL, *Comentario al cán. 536*, dz. cyt., s. 1287.

Rady «nie będzie w pierwszym rzędzie organizacją kościelną, lecz realizacją misyjnego marzenia o dotarciu do wszystkich»³⁷.

Parafialna rada duszpasterska „kieruje się normami określonymi przez biskupa diecezjalnego”³⁸. Do kompetencji biskupa diecezjalnego należy zatem wydanie norm określających tryb powoływania tego typu rad parafialnych w diecezji oraz sposobu ich postępowania. Może to być statut wzorcowy wydany przez biskupa na synodzie diecezjalnym lub w formie dekretu lub przez konferencję biskupów dla wszystkich diecezji danego kraju³⁹. Instrukcja *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej* precyzuje, że „Rada duszpasterska jest organem doradczym, który kieruje się normami ustanowionymi przez biskupa diecezjalnego, w celu określenia kryteriów jego składu, metod wyboru członków, celów i sposobu działania”⁴⁰.

2. Pozycja proboszcza względem parafialnej rady duszpasterskiej

Według kan. 515 § 1 parafia jest określoną wspólnotą wiernych, utworzoną na sposób stały w Kościele partykularnym, nad którą opiekę duszpasterską, pod władzą biskupa diecezjalnego, powierza się proboszczowi jako jej własnemu pasterzowi. Proboszcz jawi się więc jako pasterz „własny” parafii, a więc pozostający w szczególnych relacjach z parafią. „Zadanie, które przypada proboszczowi, wynika z jego szczególnego związku z Chrystusem – Głową i Pasterzem. Funkcja ta ma charakter sakramentalny. Nie jest powierzona kapłanowi przez wspólnotę, lecz – poprzez biskupa – pochodzi od Chrystusa”⁴¹. Sprawuje on opiekę duszpasterską nad powierzoną mu wspólnotą pod władzą biskupa diecezjalnego; jest powołany do uczestnictwa w jego Chrystusowej posłudze, aby wykonywać dla tej wspólnoty zadania nauczania, uświęcania i rządzenia we współpracy także z innymi

³⁷ *Nawrócenie duszpasterskie, ...*, n. 111-112.

³⁸ Kan. 536 § 2.

³⁹ J. KRUKOWSKI, dz. cyt., s. 446. Interesujące propozycje do ramowego statutu PRD podaje: J. DÍAZ-MORENO, dz. cyt., s. 176-177.

⁴⁰ *Nawrócenie duszpasterskie, ...*, n. 111.

⁴¹ *Kapłan, pasterz, ...*, n. 5.

prezbiterami lub diakonami oraz świadczącymi pomoc wiernymi świeckimi, zgodnie z przepisami prawa⁴². Tak więc proboszcz ma wykonywać swoją posługę we współpracy z innymi prezbiterami lub diakonami oraz świadczącymi pomoc wiernymi świeckimi, zgodnie z przepisami prawa. Szczególnym terenem tej współpracy jest PRD, jako organ konsultacyjny uczestniczący w trosce duszpasterskiej o parafię, świadczący proboszczowi pomoc w ożywianiu działalności duszpasterskiej⁴³.

Jeśli biskup diecezjalny, po zasięgnięciu opinii rady kapłańskiej nakazał, aby w każdej lub w większych parafiach ustanowić radę duszpasterską, wydając w tej kwestii określone przepisy (np. statut) to konsekwentnie proboszcz stosując się do tych norm powinien powołać PRD⁴⁴. W PRD mają udział ci, którzy partycypują w pracy pastoralnej w parafii na mocy urzędu i tych proboszcz ma obowiązek powołać. Ponieważ Kodeks nie określa kryteriów, jakimi należy się posłużyć w powoływaniu członków rady duszpasterskiej spośród wiernych, którzy z urzędu nie uczestniczą w trosce o parafię, proboszcz ma stosować się do uregulowań prawodawcy partykularnego. Mogą być oni powoływani zarówno w drodze nominacji, jak i z wyboru.

⁴² Kan. 519.

⁴³ *Kapłan, pasterz, ...*, n. 5. „W głosie doradczym kościelny system prawny wyraża (...) pozycję wszystkich innych wiernych (świeckich i duchownych), którzy są strukturalnie wezwani do udziału w formułowaniu osądu wiary tych, którzy są odpowiedzialni za wyrażenie go jako wspólnego osądu, wiążącego wszystkich. (...) Ponieważ kapłaństwo wspólne, wraz z „sensus fidei” wszystkich wiernych, jest pierwotne w stosunku do kapłaństwa służebnego – w tym sensie, że to ostatnie istnieje tylko w związku z realizacją kapłaństwa wspólnego – biskup i duchowieństwo, formułując swój osąd dotyczący zarządzania Kościołem partykularnym, nie mogą go pominąć, nawet jeśli konkretne sposoby konsultacji mogły ulec zmianie historycznej”. E. CORECCO, *Sinodalità e partecipazione nell'esercizio*, s. 83-85.

⁴⁴ „Jeśli wymagają tego lokalne okoliczności, ordynariusze mogą powołać specjalne zespoły studyjne lub grupy ekspertów w celu rozważenia konkretnych problemów. Nie mogą one jednak stawać się instytucjami równorzędnymi ani podważać autorytetu diecezjalnych rad kapłańskich i duszpasterskich oraz rad parafialnych, ustanowionych przez powszechne prawo Kościoła w kan. 536, § 1 i 537”. EM, art 5, nr 5.

Ponieważ PRD jest ustanowione na wzór diecezjalnej rady duszpasterskiej⁴⁵, więc przez analogię należy odwołać się do przepisów o radzie diecezjalnej. Proboszcz musi więc brać po uwagę odnośnie do wiernych, którzy z urzędu nie uczestniczą w trosce o parafię, aby pozostawali w pełnej wspólnotcie z Kościołem katolickim, żeby rzeczywiście odzwierciedlali całą parafię, z uwzględnieniem różnych jej rejonów, warunków społecznych i zawodowych oraz udziału, jaki mają w apostołstwie czy to indywidualnie, czy zrzeszeni z innymi⁴⁶. Instrukcja *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej* z realizmem przypomina, że „uważa się za właściwe, aby w miarę możliwości Rada duszpasterska składała się głównie z tych, którzy ponoszą rzeczywistą odpowiedzialność za życie duszpasterskie parafii, lub którzy są w niej konkretnie zaangażowani, aby zapobiec by spotkania przekształciły się w wymianę abstrakcyjnych idei, które nie uwzględniają prawdziwego życia wspólnoty, z jej bogactwem i problemami”⁴⁷.

Wierni z PRD winni się odznaczać niezachwianą wiarą, dobrymi obyczajami i roztropnością⁴⁸. PRD ustanawia się na czas przewidziany w przepisach diecezjalnych i zwołuje się zgodnie z tymi przepisami, jak również w zależności od potrzeb.

Jeśli chodzi o członków PRD, czyli wiernych, którzy z urzędu nie uczestniczą w trosce o parafię, z których większość to osoby świeckie,

⁴⁵ Tamże.

⁴⁶ Dlatego rada duszpasterska musi mieć pewną reprezentatywność w sensie socjologicznym, która nie jest utożsamiana z prawną reprezentacją parafii, która należy wyłącznie do proboszcza (por. kan. 532), ani z reprezentacją w sensie demokratycznym wspólnoty wiernych. A. Sánchez-Gil, *Comentario al cán. 536*, dz. cyt., s. 1291. „Zgodnie z odpowiednimi normami diecezjalnymi jest konieczne, aby Rada duszpasterska faktycznie reprezentowała wspólnotę, której wyrazem są wszyscy jej członkowie (kapłani, diakoni, osoby konsekrowane i świeccy). Stanowi ona szczególną przestrzeń, w której wierni mogą korzystać z przysługującego im praw-
-obowiązku do wyrażania swojego zdania duszpasterzom, a także do podawania go do wiadomości innym wiernym w sprawach dotyczących dobra wspólnoty parafialnej”. *Nawrócenie duszpasterskie*, ..., n. 112.

⁴⁷ *Nawrócenie duszpasterskie*, ..., n. 114.

⁴⁸ Kan. 512 § 2-3, kan. 228 § 2; A. SÁNCHEZ-GIL, *Comentario al cán. 536*, dz. cyt., s. 1291.

wyduje się właściwe, aby oni również cieszyli się pewnym stopniem stabilności, aby ułatwić ciągłość ich pracy. W tym celu można by ustalić, że okresowe odnawianie rady powinno być częściowe, unikając sytuacji, w której wszyscy członkowie odchodzą w tym samym czasie. Z drugiej strony, nic nie stoi na przeszkodzie, a nawet może być wskazane, mniej lub bardziej sporadyczne uczestnictwo innych wiernych, którzy szczerze tego pragną i mają upoważnienie proboszcza, aby nikt nie czuł się zwolniony lub wykluczony ze współpracy w zadaniach parafialnych⁴⁹.

Zgodnie z kan. 536 PRD „powinien przewodniczyć proboszcz”. W wypełnianiu obowiązku pasterskiego rządzenia, za który proboszcz bierze osobistą odpowiedzialność, jest on aktywnie wspomagany przez organy doradcze, przewidziane przez prawo, m in. przez PRD. Ta ostatnie musi jednak pozostać wierna swej funkcji jako doradcy⁵⁰. Prawodawca kościelny kładzie nacisk na przewodnią rolę proboszcza wobec PRD, która jest jedynie organem konsultacyjnym. PRD musi pozostać wierne swej funkcji jako doradcy. Trzeba wystrzegać się wszelkich form, które w rzeczywistości mogą prowadzić do ograniczenia autorytetu kapłana-proboszcza jako przewodnika⁵¹. „Właściwym przewodniczącym rady parafialnej jest proboszcz. Decyzje powzięte przez radę parafialną zgromadzoną bez udziału proboszcza jako przewodniczącego albo wbrew jego woli są zatem nieważne, czyli nie mają mocy prawnej”⁵². „Współpraca innych, którzy nie otrzymali tego sakramentalnego upodobnienia do Chrystusa, jest pożądana, a czasami wręcz konieczna. Osoby te nie mogą jednak w żaden sposób zastąpić proboszcza w wykonywaniu zadań pasterskich jemu właściwych”⁵³. Proboszcz nie może zapomnieć, że w relacji do PRD ma pełnić swoją przewodnią rolę z pokorą, lecz

⁴⁹ A. SÁNCHEZ-GIL, *Comentario al cán. 536*, dz. cyt., s. 1291.

⁵⁰ *Kapłan, pasterz, ...*, n. 5.

⁵¹ Tamże.

⁵² EM, art. 5 § 3. „Parafialna rada duszpasterska «posiada jedynie głos doradczy»”, w tym sensie, że jej propozycje muszą zostać zaaprobowane przez proboszcza, by mogły wejść w życie”. *Nawrócenie duszpasterskie, ...*, n. 113.

⁵³ *Kapłan, pasterz, ...*, n. 5.

z autorytetem, który charakteryzuje niezbędną posługę prawdzie i wspólnocie Kościoła⁵⁴, ale „powinien (...) poważnie rozważyć wskazania Rady duszpasterskiej, zwłaszcza jeśli zostaną one wyrażone jednomyślnie, na drodze wspólnego rozeznania”⁵⁵. Aby działalność PRD duszpasterskiej była skuteczna i owocna, „należy unikać dwóch skrajności: z jednej strony, proboszcza, który ogranicza się jedynie do przedkładania Radzie duszpasterskiej decyzji już podjętych lub bez należytego przekazania uprzedniej informacji, albo gdy zwołuje ją rzadko i jedynie pro forma; z drugiej strony, Rady, w której proboszcz jest tylko jednym z jej członków, de facto pozbawionym roli pasterza i przewodnika wspólnoty”⁵⁶. Instrukcja *Nawrócenie duszpasterskie wspólnoty parafialnej* przypomina, że „aby nie wypaczyć natury tej Rady, dobrze jest unikać definiowania jej jako „zespołu” lub „ekipy”, to znaczy w kategoriach, które nie nadają się do prawidłowego określenia eklezjalnej i kanonicznej relacji między proboszczem a innymi wiernymi”⁵⁷.

Proboszcz winien również pamiętać, że zadania konsultacyjne PRD odnoszą się do ożywienia działalności duszpasterskiej w parafii⁵⁸, do zapewnienia rozwoju autentycznej kościelnej jedności we własnych parafiach oraz dla rozbudzania misyjnego zapału w stosunku do niewierzących, jak i tych, którzy zachowując wiarę, porzucają lub zaniedbują praktykę chrześcijańskiego życia, jej celem jest zapewniać w sposób instytucjonalny współpracę wiernych w rozwoju działalności duszpasterskiej właściwej przebiterom⁵⁹. Prawodawca stwierdza, że PRD „może być tutaj bardzo użyteczną pomocą...

⁵⁴ Tamże.

⁵⁵ *Nawrócenie duszpasterskie*, ..., n. 113.

⁵⁶ Tamże.

⁵⁷ Tamże, nr 111.

⁵⁸ Kan. 536 § 1.

⁵⁹ *Kapłan, pasterz*, ..., n. 26. Funkcja doradcza w Kościele oznacza coś innego niż głos doradczy w społeczeństwie cywilnym i nie ogranicza się jedynie do sprawowania władzy. Wyraża ona raczej rozwój procesu uczestnictwa w misji Kościoła, wspólne rozeznawanie wymogów działania misyjnego, podczas przygotowywania i dojrzwawania przyszłych decyzji. Funkcja doradcza ma wielkie znaczenie w Kościele,

wysuwając propozycje i sugestie dotyczące inicjatyw misyjnych, katechetycznych i apostołskich (...) w odniesieniu do rozwijania formacji doktrynalnej i życia sakramentalnego wiernych; wspomagania działalności duszpasterskiej kapłanów w różnych środowiskach społecznych i na różnych terenach; co do sposobu coraz lepszego uwrażliwiania opinii publicznej itp.⁶⁰. Obrady rady winny skutkować praktycznymi wnioskami w tej dziedzinie, PRD „zgłasza sugestie w dziedzinie duszpasterskiej”⁶¹. Jednakże proboszcz jest wolny odnośnie do podporządkowania się ustaleniom rady, choć winien brać pod uwagę słuszne opinie PRD. Proboszcz ma uświadamiać radzie, że jest ona wyłącznie organem doradczym⁶².

To proboszcz winien przyjmować przyrzeczenie członków PRD wykonywania swojej posługi zgodnie ze swoim sumieniem oraz przepisami prawa kanonicznego, ustalać porządek obrad, przewodniczyć obradom, poddawać określone kwestie pod głosowanie, zatwierdzać i wprowadzać w życie wnioski lub sugestie, rady, czuwać nad archiwum PRD, a także przyjmować ewentualną rezygnację, czy usunięcie członka PRD. To przykładowe wyliczenie obowiązków i praw proboszcza w odniesieniu do PRD powinno być usystematyzowane i doprecyzowane w przepisach partykularnych.

3. Czy proboszcz może rozwiązać parafialną radę duszpasterską?

A. Sánchez-Gil pisze, że „jedynie dzięki połączonym wysiłkom wszystkich, w duchu służby i bez chęci przejęcia przywództwa, parafialna rada duszpasterska będzie prawdziwym narzędziem komunii (por. kan. 529 § 2) i skuteczną pomocą w pilnym zadaniu ewangelizacji powierzonym wspólnotie parafialnej”⁶³.

gdą jest stosowana zgodnie z jej doniosłym znaczeniem duszpasterskim i apostołskim. A. VIANA, *La cuestión de la posible potestad general*, s. 282-283.

⁶⁰ *Kapłan, pasterz, ...*, n. 26.

⁶¹ Tamże, nr 26.

⁶² Kan. 536 § 2.

⁶³ *Comentario al cán. 536*, s. 1292.

Mogą się jednak zdarzyć sytuacje, kiedy PRD nie wypełnia zadania powierzonego jej dla dobra parafii albo poważnie go nadużywa⁶⁴, nie pozostaje wierna swej funkcji jako doradcy, co w rzeczywistości może prowadzić do ograniczenia autorytetu kapłana-proboszcza jako przewodnika i zafałszowuje tożsamość samej wspólnoty parafialnej⁶⁵, zapomina, że „wierni nie wyświęceni, posiadają jedynie głos doradczy i nie mogą w żaden sposób stać się instytucją podejmującą wiążące decyzje”⁶⁶, że nie należy do jej kompetencji rozpatrywanie lub podejmowanie decyzji w kwestiach wiary lub moralności, podejmuje decyzje bez udziału proboszcza jako przewodniczącego albo wbrew jego woli, które są nieważne, czyli nie mają mocy prawnej⁶⁷. Nie mówiąc o sytuacji konfliktu, czy wręcz buntu przeciw proboszczowi. Jak powinien zareagować proboszcz w takiej sytuacji? Czy tak jak biskup diecezjalny w takich okolicznościach w przypadku rady kapłańskiej może ją rozwiązać?⁶⁸.

Jak wyżej powiedziano, zgodnie z kan. 536 prawo powszechnie Kościoła nie nakazuje powoływania rady duszpasterskiej w każdej parafii. Kanon daje jednak biskupowi prawo do ustanowienia rady parafialnej w każdej parafii po konsultacji z radą kapłańską. Prawodawca dodaje również, że biskup określa normy, według których mają być zarządzane rady duszpasterskie. Te normy partykularne muszą uznawać powszechną zasadę konstytutywną, że rada parafialna ma charakter konsultacyjny, a nie deliberacyjny. Kan. 536 milczy na temat prawa proboszczów do rozwiązania PRD. Kwestia ta powinna być zatem uregulowana w prawie diecezjalnym. Wydaje się, że proboszcz nie ma prawa odmówić ustanowienia rady parafialnej, gdy została ona zlecona przez miejscowego biskupa. Z drugiej strony należy sądzić,

⁶⁴ Kan. 501 § 3.

⁶⁵ *Kapłan, pasterz, ...*, n. 5.

⁶⁶ EM, art. 5 § 2.

⁶⁷ Tamże, art. 5 § 3.

⁶⁸ Kan. 501 § 3; J. CUNEO, *Canon 536. Pastor's Right to Dissolve the Parish Council*, Roman Replies and CLSA Advisory Opinions (1988), s. 70-71.

że zasadniczo istniałoby prawo proboszcza do rozwiązania rady z poważnego powodu⁶⁹.

Wydaje się, że rozwiązanie tego problemu w drodze analogii należy szukać w dyspozycji kan. 501 § 3. Kanon ten zezwala biskupowi na rozwiązanie rady kapłańskiej pod pewnymi warunkami, mimo że kan. 495 nakazuje, aby każda diecezja posiadała takie gremium. Analogicznie wydaje się, że biskup diecezjalny mógłby przyznać proboszczom prawo do rozwiązania rady parafialnej. Byłoby wskazane, aby przepisy biskupa zawierały sekcję uwzględniającą taką możliwość. W przypadku braku wspomnianych norm, w czasie ewentualnego konfliktu i próby rozwiązania, biskup mógłby uznać prawo proboszcza do rozwiązania PRD. Z kolei należałoby zainicjować pewien proces, w ramach którego przyczyna rozwiązania rady zostanie przeanalizowana i podjęte zostaną kroki w celu ustanowienia nowej rady w odpowiednim terminie. Niewątpliwie powinien istnieć jakiś poważny powód rozwiązania PRD przez proboszcza. Takie przyczyny zostały przykładowo wyliczone wyżej, na podstawie prawa powszechnego. Biskup uwzględniając wspomniane przyczyny mógłby jednak w swoich przepisach dodać inne, które być może występowały w jego diecezji. Byłoby korzystne, aby rozwiązanie PRD nastąpiło dopiero po konsultacji z biskupem diecezjalnym lub po próbie pojednania z udziałem kurii diecezjalnej⁷⁰.

James Cuneo słusznie twierdzi, że jeśli proboszcz podjął już próbę rozwiązania rady bez konsultacji z biskupem i w jego diecezji nie ma ustalonych wytycznych dotyczących rozwiązania, możliwe są różne działania, np. biskup mógłby uznać rozwiązanie, które się dokonało, ale następnie nalegać, aby powód rozwiązania został ujawniony i omówiony przez proboszcza, świeckich i biskupa w procesie pojednania, po czym PRD zostałaby albo przywrócona lub utworzona by nową radę. Może istnieć zdaniem tego autora inny wariant: biskup mógłby odmówić uznania rozwiązania rady i żądać od proboszcza

⁶⁹ J. CUNEO, *Canon 536. Pastor's Right to Dissolve the Parish Council*, dz. cyt., s. 70-71.

⁷⁰ Tamże, s. 71-72.

przywrócenia rady do jej *status quo*, a dopiero potem polecić proboszczowi ujawnienie powodu, dla którego domaga się rozwiązania rady, a następnie poddać problem pod konsultację z biskupem, po czym za zgodą biskupa proboszcz mógłby rozwiązać radę, przy założeniu, że rozwiązanie PRD byłoby tylko tymczasowe, problem zostałby rozwiązany i utworzona zostałaby nowa rada, gdyż proboszcz nie ma możliwości zrezygnowania z rady na stałe, gdy w diecezji jest ona obowiązkowa⁷¹.

Ponieważ kan. 536 i przywołane wyżej instrukcje pokodeksowe milczą na temat prawa proboszczów do rozwiązania PRD, to z pewnością kwestia ta powinna być uregulowana w prawie diecezjalnym, choć często tak nie jest. Można jednak przywołać kilka wybranych statutów PRD, jako ilustrację prawa proboszcza do rozwiązania PRD.

Statut parafialnej rady duszpasterskiej w Archidiecezji Katowickiej zawiera dyspozycję: „Nowy proboszcz, po sześciu miesiącach od dnia objęcia parafii, może wystąpić do dziekana z wnioskiem o rozwiązanie dotychczasowej Rady i o zarządzenie nowych wyborów do Rady. Decyzję o ewentualnym rozwiązaniu Rady może podjąć jedynie Arcybiskup Metropolita Katowicki po wnikliwym zbadaniu sytuacji”⁷². *Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej w Diecezji Opolskiej* stwierdza: „Proboszcz w uzasadnionym przypadku, po konsultacji z dziekanem, może odwołać wybranego przez siebie członka PRD i na jego miejsce powołać inną osobę. Na rozwiązanie całej PRD przed upływem kadencji musi uzyskać pisemną zgodę Kurii Diecezjalnej”⁷³. *Statut parafialnej rady duszpasterskiej Diecezji Toruńskiej* stanowi: „Na rozwiązanie rady przed upływem jej kadencji proboszcz powinien uzyskać pisemną zgodę dziekana, a w przypadku parafii dziekańskiej Kurii Diecezjalnej”⁷⁴.

Normy diecezjalne dla Parafialnych Rad Duszpasterskich amerykańskiej diecezja Little Rock stanowią: „w wyjątkowych okolicznościach,

⁷¹ Tamże, s. 72.

⁷² *Statut parafialnej rady duszpasterskiej w Archidiecezji Katowickiej*, nr 11 b-c.

⁷³ *Statut Parafialnej Rady Duszpasterskiej w Diecezji Opolskiej*, nr 13.

⁷⁴ *Statut parafialnej rady duszpasterskiej*, nr 8 § 5.

po konsultacji i za zgodą Biskupa lub Administratora Diecezjalnego, nowo mianowany Proboszcz/Administrator może rozwiązać Radę Duszpasterską. W przypadku rozwiązania Rady, nowo mianowany Proboszcz/Administrator musi ponownie ustanowić nową Radę w ciągu czterech miesięcy od daty mianowania⁷⁵. Także inne ustalenia statutowe dla PRD zawierają następujące regulacje: „Proboszcz może rozwiązać Parafialną Radę Duszpasterską, gdy jest to wskazane z ważnych przyczyn duszpasterskich, a o jej rozwiązaniu powiadamia Biskupa *quam primum*”⁷⁶; „jeśli proboszcz uzna to za konieczne, po uprzednim wysłuchaniu opinii biskupa, może rozwiązać PRD i odtworzyć ją w ciągu roku”⁷⁷, czy „Kadencja Parafialnej Rady Duszpasterskiej trwa trzy lata. Trzyletnia kadencja członków Rady może zostać przedłużona, ale Rada nie może zostać rozwiązana, z wyjątkiem uzasadnionych powodów, uznanych przez Biskupa Pomocniczego Sektora duszpasterskiego”⁷⁸.

Podsumowanie

KPK z 1983 r. zaleca, aby, jeśli jest to pożyteczne, po zasięgnięciu opinii rady kapłańskiej przez biskupa diecezjalnego w każdej parafii ustanowić radę duszpasterską, której przewodniczącym ma być proboszcz, a członkami wierni wraz z tymi, którzy z urzędu uczestniczą w trosce duszpasterskiej o parafię. Ustanowienie tego typu rad w parafiach określonej diecezji na mocy prawa powszechnego ma charakter fakultatywny, natomiast może mieć walor obligatoryjny z prawa partykularnego. Zgodnie z wolą prawodawcy PRD jest ustanowiona na wzór diecezjalnej rady duszpasterskiej. Rada duszpasterska ma jedynie głos doradczy oraz kieruje się normami określonymi przez biskupa diecezjalnego. PRD, jako organ konsultacyjny, uczestniczący

⁷⁵ *Normas Diocesanas para Consejos Pastorales Parroquiales*, art. 6, nr 4.

⁷⁶ *DIÓCESIS DE CARTAGENA, Reglamento base del consejo parroquial de pastoral*, art. 18.

⁷⁷ *DIOCESI DI TIVOLI, Statuto del consiglio pastorale parrocchiale*, art. 14.

⁷⁸ *Statuto dei Consigli pastorali parrocchiali Vicariato di Roma Promulgazione dello Statuto dei Consigli pastorali parrocchiali della diocesi di Roma*, art. 5.

w trosce duszpasterskiej o parafię, świadcząc proboszczowi pomoc w ożywianiu działalności duszpasterskiej. Właściwym przewodniczącym rady parafialnej jest proboszcz. Decyzje powzięte przez radę parafialną zgromadzoną bez udziału proboszcza jako przewodniczącego albo wbrew jego woli są zatem nieważne, czyli nie mają mocy prawnej. W sytuacjach, kiedy PRD nie wypełnia zadania powierzonego jej dla dobra parafii albo poważnie go nadużywa, czyli z poważnego powodu, proboszcz może rozwiązać radę po konsultacji z biskupem i członkami rady i powinien w określonym czasie powołać nową radę. Ponieważ kan. 536 i instrukcje pokodeksowe milczą na temat prawa proboszczów do rozwiązania PRD, to z pewnością kwestia ta powinna być uregulowana w prawie diecezjalnym.

The pastor and the parish pastoral council

The subject of this article is the problem of the relationship between the pastor and the parish pastoral council. The aim of the study was to show and clarify, on the basis of certain regulations, the rights and duties of the pastor in relation to the council as a recommended consultative structure in the Church. This research objective was realized by means of a description and a thorough analysis of the current regulations and texts of the ecclesiastical magisterium. The analysis of the aforementioned sources allowed several main conclusions to be drawn. Firstly, it was pointed out that the parish pastoral council is a desirable consultative institution, which is an expression of the active participation of the faithful in the realization of the Church's mission in the world. Secondly, the position of the pastor as chairman of the council is shown. Thirdly, an important practical issue concerning the possibility of the pastor to dissolve the council and the conditions for this act has been clarified and justified.

Słowa kluczowe: proboszcz; parafialna rada duszpasterska; organ konsultacyjny; duszpasterstwo; biskup diecezjalny

Keywords: pastor; parish pastoral council; consultative organ; pastoral care; diocesan bishop

NOTA O AUTORACH

Ks. dr hab. Jerzy Adamczyk – wykładowca WSD w Radomiu; zainteresowania naukowe: prawo o posłudze nauczania i uświęcania, prawo małżeńskie i ustój hierarchiczny Kościoła.

Dr Karolina Mazur – dr nauk teologicznych w zakresie prawa kanonicznego, dr prawa kanonicznego; asystent w Katedrze Kanonicznego Prawa Procesowego na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie; zainteresowania naukowe: kościelne prawo publiczne i konkordatowe, prawo procesowe, obowiązki i prawa wiernych.